

بود قدر تو افزون از ملانک - صفحه ۱۱۸

#تاریخ ادبیات:

باباطاهر همدانی: صفحه ۱۵۶

#معنای لغات:

دیرم: دارم / محبت: عشق / تار و پود: هر یک از رشته‌هایی که در طول و عرض پارچه و فرش بافته می‌شود. / محنت: رنج، سختی، درد / وصل: ارتباط، پیوند / هجران: دوری / واکره: کندن پوست / دولتمند: ثروتمند، توانگر / درویش: تهی‌دست، فقیر / بیش: بیشتر / غافل: بی‌خبر، نادان / سبحان: پاک، منزّه، از صفات خداوند / مطیع: رام، فرمانبر / نفس: ذات، سرشت / قدر: ارزش / ملائک: (جمع ملک) فرشتگان / آید: فراخی: وسیع بودن، گستردگی / وینی: بینی / ننگ: شرمساری، سرافکنندگی

#معنای شعر:

معنی بیت اول: دلی خواهان عشق و محبت دارم که بازار محبت از این دل [من] پر رونق است.

معنی بیت دوم: برای دلم، لباسی بافتم که پودش از غم عشق و تارش از عشق و محبت است. (تمام وجودم را عشق و محبت در برگرفت) {در زندگی غم و شادی را همواره با هم داریم}

معنی بیت سوم: درد و درمان در دست خدا است. وصال و دوری من از معشوق هم باز در دست او می‌باشد. (تمام کارهای زندگی‌ام، مطابق با میل و اراده‌ی خداست).

معنی بیت چهارم: اگر قصابی با درد و رنج بسیار، پوستم را از بدنم جدا کند، من هرگز دست از دوست نمی‌کشم و عشق به او را رها نمی‌کنم.

معنی بیت پنجم: گاه گاهی که از قبرستان گذر می‌کردم، قبر انسان‌های ثروتمند و فقیر را می‌دیدم.

معنی بیت ششم: نه هیچ فقیری بدون کفن دفن شده و نه هیچ انسان ثروتمند هم بیشتر از یک کفن، چیز دیگری را همراه نبرده است.

معنی بیت هفتم: ای دل، از خداوند پاک و بی‌عیب، بی‌خبر شدن و از میل و خواسته‌ی درونی و شیطان پیروی کردن، فایده و ثمری ندارد.

معنی بیت هشتم: قدر و ارزش تو از فرشتگان، بالاتر است؛ اما وقتی که تو ارزش خود را نمی‌دانی و درک نمی‌کنی، فایده‌ای ندارد.

معنی بیت نهم: کاری انجام نده که گرفتار رنج و سختی بشوی و دنیا با این همه عظمت و بزرگی برای تو ناراحت کننده و رنج‌آور شود.

معنی بیت دهم: (و) وقتی که در روز قیامت، فرشتگان اعمال تو را می‌خوانند، تو از دیدن نامه‌ی اعمال خودت، شرمنده باشی.

#آرایه‌ها:

بیت اول: دل خریدار است ← تشخیص / بازار محبت ← اضافه‌ی تشبیهی / گرم بودن بازار ← کنایه از پر رونق بودن / بیت دوم: قامت دل ← تشخیص / لباس، تار و پود و دوختن ← تناسب / پود محنت، تار محبت ← اضافه‌ی تشبیهی / بیت سوم: مصراع اول واج آرایی «د» / درد و درمان ← تضاد / وصل و هجران ← تضاد / دوست ← استعاره از خداوند / بیت چهارم: از تن پوست کندن ← کنایه از درد و رنج بسیار / پوست و دوست ← جناس ناقص اختلافی / واج آرایی «گ» / بیت پنجم: کم و بیش، دولتمند و درویش ← تضاد / قبرستان و قبر و کفن ← تناسب / بی‌کفن بودن ← کنایه از فقر و نداری / خاک ← مجاز از قبر / بیت هفتم: دل ← تشخیص (دل مناداست) + مجاز از خود شاعر / ملائک ← مجاز از تمام مخلوقات / بیت نهم: سنگ بر پا آمدن ← کنایه از رنج و سختی / فراخ و تنگ ← تضاد / تنگ و سنگ ← جناس ناقص اختلافی / بیت دهم: فردا ← مجاز از روز قیامت / نامه خوانان ← استعاره از فرشتگان / نامه ← مجاز از اعمال انسان / واج آرایی «ن» / بیت تلمیح دارد به روز قیامت

#تکات دستوری:

اگر قصابم ← اگر قصاب از تن من ← م: مضاف الیه / سبحان ← صفت جانشین اسم / شیطانی = شیطان + ی (نسبت) ← صفت نسبی
 قالب شعر: دو بیته؛ زبان شعر: لری